

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving (DGRR)
t.a.v. mevr. mr. M. Commelin

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.wodc.nl

Ons kenmerk
3106A

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 1 december 2025
Onderwerp Aanbiednota bij onderzoek 'De evaluatie van de Wet
computercriminaliteit III. Een empirisch onderzoek naar de toepassing
in de praktijk'

Het WODC onderzocht in hoeverre de doelstellingen, zoals geformuleerd in de Wet CCIII in de praktijk zijn gerealiseerd. De directe aanleiding van het onderzoek was een wettelijke verplichting om deze wet vijf jaar na inwerkingtreding te evalueren. De bredere maatschappelijke relevantie is gelegen in het feit dat deze evaluatie aanknopingspunten oplevert die relevant zijn voor toekomstige regelgeving en beleid met betrekking tot onderwerpen waarover (veel) maatschappelijk debat is. Denk bijvoorbeeld aan online misbruik van minderjarigen, online criminaliteit (diefstal van gegevens en marktplaatsfraude) en het gebruik van ingrijpende opsporingsmethoden zoals de hackbevoegdheid en de ontoegankelijkmaking van gegevens (opsporingsbelang versus respectievelijk privacy en de vrijheid van meningsuiting). In deze brief worden enkele hoofdpunten uit het onderzoek beschreven. Voor de volledige samenvatting verwijs ik naar het bijgevoegde rapport.

Belangrijkste uitkomsten

Met de komst van de Wet CCIII is het juridisch instrumentarium voor de opsporing en vervolging van computercriminaliteit versterkt. Dit was ook wat de wetgever beoogde met de introductie van de nieuwe wet. Bij computercriminaliteit gaat het om computercriminaliteit in zeer brede zin, zo blijkt uit de evaluatie. Dat betekent dat deels sprake is van meer traditionele vormen van criminaliteit waarbij ICT slechts een middel is om een strafbaar feit te plegen.

De versterking van het juridisch instrumentarium heeft vorm gekregen middels vijf nieuwe of aangepaste strafbaarstellingen in het Wetboek van Strafrecht en twee nieuwe bevoegdheden in het Wetboek van Strafvordering. Bij de strafbaarstellingen ging het om het stelen van gegevens (art. 138c Sr), het helen van gegevens (art. 139g Sr), online handelsfraude (art. 326e Sr), verleiding van een minderjarige (art. 248a Sr) en *grooming* (art. 248e Sr). De twee nieuwe bevoegdheden zien op de ontoegankelijkmaking van gegevens (art. 125p Sv) en de hackbevoegdheid (artt. 126nba, 126uba en 126zpa Sv).

Strafbaarstellingen

Het grootste deel van de nieuwe strafbaarstellingen heeft ervoor gezorgd dat verdachten vervolgd kunnen worden voor feiten waarbij dat vóór de introductie van de wet minder goed mogelijk was. Denk bijvoorbeeld aan het helen en stelen van gegevens en online handelsfraude. Voor de aangepaste strafbaarstellingen artikelen 248a Sr (verleiding van een minderjarige) en 248e Sr (*grooming*) is dit minder het geval. In dat opzicht is er wel een juridisch instrument ('lokpuber') bijgekomen, maar dit wordt in de opsporingspraktijk nauwelijks benut.

Ten aanzien van de strafbaarstellingen valt een aantal zaken op. Ten eerste heeft de wetgever bij het helen van gegevens (art. 139g Sr) gekozen voor een strafmaximum van één jaar. Deze evaluatie heeft laten zien dat grote variatie kan bestaan wat betreft de hoeveelheid gegevens die wordt gestolen. De vraag is in hoeverre dit strafmaximum aansluit bij deze variatie, zeker gezien het strafmaximum ertoe kan leiden dat het helen van gegevens niet op een tenlastelegging komt, of dat er geen nader onderzoek wordt gedaan naar de gehele gegevens.

Ten tweede was de strafbaarstelling online handelsfraude (art. 326e sr) vooral bedoeld voor grootschalige vormen van online handelsfraude. In de zaken die voor deze evaluatie zijn bestudeerd was echter nauwelijks sprake van deze zogenoemde grootschaligheid. Bovendien heeft artikel 326e Sr een tegenstrijdigheid in zich. Enerzijds is het artikel eenvoudiger, in vergelijking met het 'gewone' oplichtingsartikel, waardoor vervolging van online handelsfraude in potentie gemakkelijker is geworden. Anderzijds is de beschikbare opsporingscapaciteit te beperkt om verdachten op basis van dit eenvoudigere artikel te vervolgen.

Ten derde bestaan de artikelen 248a Sr (verleiding van een minderjarige) en 248e Sr (*grooming*) niet meer sinds de inwerkingtreding van de Wet seksuele misdrijven (Wsm) op 1 juni 2024. Omdat in de Wsm ook de mogelijkheid is opgenomen dat een lokpuber kan worden ingezet, blijven de in dit onderzoek gesignaleerde aandachtspunten, bijvoorbeeld aandacht voor de grens met uitlokking, het opstellen van een geloofwaardig profiel en bekendheid met de lokpuber binnen opsporingsorganisaties, relevant.

Bijzondere opsporingsbevoegdheden

Net als een groot deel van de strafbaarstellingen worden de twee nieuwe opsporingsbevoegdheden, de ontoegankelijkmaking van gegevens (art. 125p Sv) en de hackbevoegdheid (artt. 126nba, 126uba en 126zpa Sv), in de praktijk gebruikt. Beide bevoegdheden hebben ervoor gezorgd dat opsporingshandelingen kunnen worden verricht die voorheen niet (hackbevoegdheid) of in mindere mate (ontoegankelijkmaking) mogelijk waren. Deze handelingen leveren, al dan niet indirect, een bijdrage aan de aanpak van computercriminaliteit en andere ernstige vormen van criminaliteit. Er doen zich echter ook situaties voor waarin deze twee nieuwe bevoegdheden niet de gewenste bijdrage kunnen leveren binnen een opsporingsonderzoek, vooral als het gaat om de ontoegankelijkmaking van gegevens.

Een belangrijke reden dat artikel 125p Sv voor de opsporingspraktijk niet altijd voldoet is gelegen in het vierde lid van artikel 125p Sv: een schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris waarbij de aanbieder voorafgaand aan de afgifte daarvan gehoord moet worden. De toets door de rechter-commissaris is

Directie

Datum
1 december 2025
Ons kenmerk
3106A

geïntroduceerd, omdat artikel 125p Sv een ingrijpende bevoegdheid betreft. Daarnaast moest de toets ervoor zorgen dat gegevens toch relatief snel ontoegankelijk konden worden gemaakt. In de opsporingspraktijk botsen de toets door de rechter-commissaris en een snelle ontoegankelijkmaking met elkaar. Zowel het proces van afgifte van een schriftelijke machtiging als het horen van de aanbieder nemen (veel) tijd in beslag. Bovendien brengt het horen van een aanbieder nog andere moeilijkheden met zich mee. Snelle ontoegankelijkmaking is dus niet altijd mogelijk.

Directie

Datum
1 december 2025
Ons kenmerk
3106A

Tegelijkertijd is de toets door de rechter-commissaris er niet voor niets. Artikel 125p Sv is een ingrijpende bevoegdheid, omdat de vrijheid van meningsuiting in het geding kan zijn. In veel zaken waarin artikel 125p Sv gebruikt wordt zou het echter doorgaans gaan om onmiskenbaar illegale content, waar geen discussie bestaat over de strafbaarheid ervan, zoals dat bij zogenoemde uitingsdelicten wel het geval kan zijn. Dat neemt niet weg dat er verzoeken kunnen komen die wel degelijk de vrijheid van meningsuiting raken. Een zorgvuldige toetsingsprocedure, een belangrijk onderdeel van de rechtsstaat, blijft om die reden aangewezen.

Tot slot nog een aandachtspunt met betrekking tot de inzet van de hackbevoegdheid. Bij het overgrote deel van de inzetten van de hackbevoegdheid werd gebruikgemaakt van een commercieel middel, zowel om binnen te dringen als om gegevens te verzamelen. Dit past bij de verwachting die de toenmalig Minister van Justitie en Veiligheid in haar beleidsbrief uitsprekt dat commerciële producten 'relatief vaak' zullen worden ingezet. Wel roept dit de vraag op of het gebruik van commerciële middelen een uiterst middel moet worden genoemd, net zoals in de wetsgeschiedenis, meer specifiek het Besluit onderzoek geautomatiseerd werk, beschreven staat. De term uiterst middel wekt de suggestie dat het gebruik ervan een uitzondering is. Deze evaluatie heeft wederom laten zien dat het gebruik ervan eerder de regel is.

Mogelijke benutting uitkomsten onderzoek

In deze evaluatie zijn aspecten naar voren gekomen die meerdere wettelijke bepalingen uit de Wet CCIII raken. Het betreft aspecten die van belang zijn in het kader van de wijze waarop de uitkomsten van het onderzoek benut kunnen worden. Het gaat om de volgende aspecten: 1) nieuwe ontwikkelingen; 2) beschikbare capaciteit; 3) zaken met een internationale component; en 4) (rechtsstatelijke) waarborgen bij de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat betreft het helen van gegevens (art. 139g Sr) is het van belang dat uit recente cijfers van Europol (2025) blijkt dat de illegale handel in gegevens is toegenomen. Dat heeft de impact die het helen van gegevens kan hebben veranderd. Om die reden zou het goed zijn dat de wetgever de strafmaat van artikel 139g Sr heroverweegt. Met betrekking tot de hackbevoegdheid (artt. 126nba, 126uba en 126zpa Sv) is een ontwikkeling dat het steeds ingewikkelder wordt om versleuteling te doorbreken. In dat kader is het voor de wetgever van belang om na te denken hoe met deze ontwikkeling om te gaan, en daarbij rekening te houden met én de bescherming van grondrechten zoals de persoonlijke levenssfeer van burgers én met de effectiviteit van de opsporing.

Beschikbare capaciteit

De beschikbare opsporingscapaciteit is een belangrijk aandachtspunt gebleken bij de toepassing van een aantal wettelijke bepalingen uit de Wet CCIII. Vooral bij de lokpuber (artt. 248a en 248e Sr), online handelsfraude (art. 326e Sr) en de hackbevoegdheid (artt. 126nba, 126uba en 126zpa Sv) werd dit onderwerp als reden genoemd voor het mogelijk beperktere gebruik van de betreffende bepaling. De oplossing hiervoor is niet eenvoudig: er zullen bijvoorbeeld altijd keuzes moeten worden gemaakt. Bovendien kan de vraag worden gesteld of strafrecht altijd de oplossing is. Daarom is het goed om te kijken waar een bredere aanpak, dat wil zeggen breder dan het strafrecht, (verdere) invulling kan krijgen. Daarbij is het van belang dat dat soort initiatieven goed geëvalueerd wordt.

Directie

Datum
1 december 2025
Ons kenmerk
3106A

Zaken met een internationale component

Ten derde zaken die een internationale component bevatten. Een internationale component in een zaak zorgt ervoor dat een deel van de wettelijke bepalingen uit de Wet CCIII in de opsporingspraktijk niet optimaal benut kan worden. Daarom zou het goed zijn, in het kader van de ontoegankelijkmaking van gegevens (art. 125p Sv) de aandacht te richten op gezamenlijke Europese en internationale initiatieven over hoe bijvoorbeeld kan worden omgegaan met het verantwoordelijk maken van aanbieders die strafbare inhoud faciliteren. Wat betreft online handelsfraude (art. 326e Sr) zou gekeken kunnen worden in hoeverre het mogelijk is om een koppeling te realiseren tussen de verwijzingsportalen van elk Europees land afzonderlijk waardoor het gemakkelijker is om de mogelijke identiteit van een buitenlandse rekeninghouder te achterhalen.

Rechtsstatelijke waarborgen bij de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden

In de praktijk is een spanningsveld zichtbaar tussen enerzijds de efficiëntie en effectiviteit van een inzet van de bijzondere opsporingsbevoegdheden ontoegankelijkmaking van gegevens (art. 125p Sv) en de hackbevoegdheid (artt. 126nba, 126uba en 126zpa Sv) en anderzijds de rechtsstatelijkheid. Vanwege de ingrijpendheid van deze bevoegdheden is het van belang dat stevige toetsingsvoorwaarden blijven bestaan. Dat gezegd hebbende kan met betrekking tot de ontoegankelijkmaking van gegevens wel gekeken worden of er meer variatie kan komen wat betreft bepaalde voorwaarden. Bijvoorbeeld de plicht voor een rechter-commissaris om een aanbieder te horen voorafgaand aan het afgeven van een machtiging om gegevens ontoegankelijk te maken. Er kan bijvoorbeeld worden gekeken of hetgeen nu alleen nog in de memorie van toelichting staat beschreven met betrekking tot het achterwege laten van het horen van de aanbieder ook in de wetstekst zelf opgenomen kan worden.

Met betrekking tot de hackbevoegdheid heeft de toenmalig Minister van Justitie en Veiligheid al de keuze gemaakt om bepaalde voorwaarden anders in te richten, namelijk ten aanzien van de keuring van technische hulpmiddelen. Daarbij gaat deze minister ervan uit dat een zittingsrechter het bewijs, verzameld met de hackbevoegdheid, toetst. Tot nu toe heeft, zo blijkt uit de evaluatie, een zittingsrechter zich zeer sporadisch inhoudelijk gebogen over de inzet van de hackbevoegdheid. Dat betekent dat geen recht wordt gedaan aan een belangrijke rechtsstatelijke waarborg waarvan wel verondersteld wordt dat die in de praktijk aanwezig is. Dat is een belangrijk aandachtspunt.

Directie

Datum
1 december 2025
Ons kenmerk
3106A

Belang voor de maatschappij (en wetenschap)

De directe aanleiding voor deze evaluatie was een in de Wet CCIII opgenomen wettelijke verplichting om deze wet vijf jaar na inwerkingtreding te evalueren. Met deze evaluatie komt het ministerie van Justitie en Veiligheid haar verplichting na. Los daarvan zijn dergelijke wetsevaluaties van belang, omdat ze de mogelijkheid bieden om op systematische wijze te bekijken hoe de wet in de praktijk werkt, of dat in lijn ligt met wat de wetgever ooit met de wet beoogde, en welke knelpunten zich hebben voorgedaan. Op basis van dergelijke inzichten kunnen, indien dat noodzakelijk blijkt, wijzigingen plaatsvinden op het niveau van wetgeving of van beleid. Dat komt de maatschappij ten goede.

De Wet CCIII raakt aan belangrijke maatschappelijk relevante thema's zoals online veiligheid en criminaliteit en de inzet van zeer ingrijpende bijzondere opsporingsbevoegdheden. Deze evaluatie heeft inzichtelijk gemaakt hoe in de praktijk met deze thema's wordt omgegaan, meer in het bijzonder hoe de nieuwe wettelijke bepalingen in de praktijk benut kunnen worden. De opgedane kennis en inzichten kunnen gebruikt worden om daar waar nodig, en in het voorgaande is een aantal concrete voorbeelden genoemd, wetgeving en beleid te herzien.

Methoden en robuustheid conclusies

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is een combinatie van onderzoeksmethoden gebruikt: documentanalyse, cijfermatige analyse van juridische databestanden (RAC-min), interviews, vonnisanalyse en een vragenlijst. Een combinatie van onderzoeksmethoden komt de validiteit van het onderzoek ten goede. Voor de vonnisanalyse zijn alle vonnissen bekeken, althans degene die beschikbaar waren. Op die manier is een zo volledig mogelijk beeld verkregen van de toepassing van vooral de strafbaarstellingen. Bovendien beschikten de onderzoekers ook over vonnissen die niet gepubliceerd zijn. Dat is een belangrijke meerwaarde van deze evaluatie.

Wat betreft de afgenomen interviews is voor sommige wettelijke bepalingen met een relatief klein aantal personen gesproken wanneer dat aantal vergeleken wordt met het totaal aantal zaken waarin de wettelijke bepaling voorkwam. Deels was dit een bewuste keuze, omdat ook andere onderzoeksmethoden werden gebruikt. Deels is het niet gelukt om meer mensen te spreken, bijvoorbeeld omdat er geen reactie kwam op het interviewverzoek. Tegelijkertijd is onder meer gesproken met personen voor wie de thema's waarop de wettelijke bepaling zich richtte hun specialisatie was, denk bijvoorbeeld aan de hackbevoegdheid en het helen en stelen van gegevens. Ondanks de beperkte omvang van het aantal interviews, leveren de resultaten betrouwbare en relevante inzichten op.

Openbaarmaking

Het WODC publiceert de onderzoeksrapporten uiterlijk zes weken nadat zij door de directeur WODC zijn geaccepteerd/vastgesteld. Zoals al is aangegeven aan de directie Rechtspleging en Rechtshandhaving (DGRR) zal het WODC het rapport in dit geval 13 januari 2026 openbaar maken. Indien later blijkt dat een ander moment van openbaarmaking vanwege zwaarwegende overwegingen voor u opportuun is, dan kunt u daartoe een gemotiveerd verzoek indienen bij het WODC.

Directie

Datum
1 december 2025

Ons kenmerk
3106A

Onderzoekers en begeleidingscommissie

Het onderzoek is uitgevoerd door Anne van Uden, Ninian Nijhuis en Manon van der Meer. Voor het onderzoek is een begeleidingscommissie gevormd. Deze bestond uit:

Mw. prof. mr. dr. M.F.H. (Marianne) Hirsch Ballin (voorzitter)	Hoogleraar Straf- en Strafprocesrecht, Vrije Universiteit Amsterdam
Mw. mr. dr. J.M. (Jacqueline) Bonnes (tot 1 januari 2025)	Senior Officier van justitie Cybercrime en Digitaal Bewijs, Openbaar Ministerie, Rotterdam
Dhr. mr. K. (Koen) Hermans (vanaf 1 januari 2025)	Europees gedelegeerd officier van justitie, Europees Openbaar Ministerie
Dhr. dr. J. (Jurjen) Jansen	Lector digitale weerbaarheid, Politieacademie en NHL Stenden Hogeschool
Dhr. dr. J.J. (Jan-Jaap) Oerlemans	Universitair docent Strafrecht, Universiteit Leiden
Mw. mr. M. (Madiha) Malik	Beleidsadviseur DGPenV, Ministerie van Justitie en Veiligheid

Vervolg

Bestaat er behoefte aan verdere toelichting op het rapport, de conclusies of de mogelijkheden voor de benutting, dan kan contact worden opgenomen met de onderzoekers van het WODC van dit onderzoek. Te bereiken via informatiedesk@wodc.nl.

Met vriendelijke groet,
Prof. dr. I. Giesen
Directeur WODC